EBÛ ZER GIFÂRÎ (radıyallahü anh)

Meşhûr Sahâbî. İlk müslüman olanlardandır. İsmi, Cündeb bin Cünâdedir. Müslüman olmadan önce künyesi Ebû Memle idi. Müslüman olunca Peygamberimiz (aleyhisselâm) Ona Ebû Zer künyesini verdi. Lakabı Mesih-ül-İslâm'dır. Benî Gıfar kabilesinden olup, doğum târihi bilinmemektedir. 32 (m. 652) senesinde Medine civarındaki Rebeze denilen yerde vefât etti.

Ebû Zer Gıfârî, Mekke'nin ticâret yolu üzerinde yaşamakta olan Benî Gıfâr kabilesindendir. Bunlar Arabistan'da bulunan diğer kabileler gibi cahiliyye devrinin her çeşit kötülüğünü işliyor ve putlara tapıyordu. Ticâret kervanlarını çevirip, yağmacılık yapmalarıyla tanınmışlardı. Ebû Zer Gıfârî de çevresinin tesiriyle bir müddet kervan soygunlarına katılmıştı. Kavmi arasında atılganlığı ve cesâreti ile şöhret bulmuş, gücü kuvveti ve yiğitliği ile o çevrede pek meşhûr olmuştu. Fakat o bütün bunlardan bir tad almıyor, zavallı insanların elleriyle yonttuğu putlara ilâh diyerek tapmasına şaşıyor, putlardan nefret ediyordu. Nihâyet bir gün herşeyin tek bir yaratıcısı olduğuna inanarak, yol kesme işinden vazgeçti. İnsanlardan uzak bir hayat yaşamaya ve Allahü teâlânın rızasına kavuşmak için kendisine yol gösterecek bir rehber aramaya, başladı. Üç sene böylece devam etti. Ebû Zer Gıfârî hidâyete adım adım yaklaşmakta iken, Muhammed aleyhisselâm'a Allahü teâlâ tarafından peygamberlik verilmişti. Artık insanlar birer ikişer müslüman olmakla şerefleniyor, İslâmın nûru âlemi aydınlatmaya başlıyordu. İslâmın doğuş haberi gün geçtikçe çevrede yayılıyor, müşrikler ise engellemek için çareler arıyordu. Nihâyet bu haber Benî Gıfâr kabilesinin yurduna da ulaşmıştı. Mekke'den gelen biri, Ebû Zer Gıfârî'nin "Lâ ilahe illallah" dediğini işitince, Mekke'de bir zât var, senin söylediğin gibi "Lâ ilahe illallah" diyor ve Peygamber olduğunu bildiriyor, dedi. Hangi kabileden olduğunu sordu. Kureyş'tendir dedi. Ebû Zer Gıfârî bu haberi işitir işitmez kardeşi Üneysi Mekke'ye gönderip bir haber getirmesini istedi. Üneys, Mekke'ye gidip, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) mübârek cemâli, sohbeti ve ihsânları ile şereflendi. Hayran kaldı. Sonra tekrar memleketine döndü. Kardeşi Ebû Zer hazretleri (Ne haber getirdin) diye sorunca, (Efendimiz, Vallahi öyle yüce bir zâtı gördüm ki, hep hayrı, iyiliği emr edip, kötülüklerden sakındırıyor) dedi. Ebû Zer Gıfârî, peki insanlar onun hakkında ne diyorlar dedi. Zamanın meşhûr şairlerinden olan kardeşi Üneys şöyle cevap verdi: "Şair, kâhin, sihirbaz diyorlar. Fakat onun söyledikleri ne kâhinlerin sözüne ne de sihirbazların sözüne benzemiyor. O'nun söylediklerini şairlerin her çeşit şiirleriyle karşılaştırdım. Onlara hiç benzemiyor, hiç kimsenin sözüyle ölçülemez. Vallahi o zât hakkı bildiriyor, doğruyu söylüyor. Ona inanmayanlar yalancı ve sapıklık içindedirler." dedi.

Ebû Zer Gıfârî kardeşinin getirdiği haber üzerine hemen Mekke'ye gitmeye ve Peygamberimizi (aleyhisselâm) görüp müslüman olmaya karar verdi. Eline bir değnek ve biraz da azık alarak büyük bir şevkle Mekke yoluna düştü. Mekkeye varınca halini kimseye anlatmadı. Çünkü bu sırada müşrikler Peygamberimize (aleyhisselâm) ve yeni müslüman olanlara şiddetli düşmanlık yapıyorlar ve bu düşmanlıklarını safha safha ilerletiyorlardı. Bilhassa müslüman olup da, kimsesiz ve garip olanlara işkence yapıyorlardı. Ebû Zer Gıfârî de Mekke'de kimseyi tanımıyordu. Garip ve yabancı idi. Bu bakımdan kimseye bir şey sormadan Kâ'be'nin yanına varıp oturmuştu. Peygamberimizi (aleyhisselâm) görmek için fırsat kolluyor, nerede olduğunu öğrenmek için bir işâret arıyordu.

Akşam üstü bir sokak köşesine çekildi. Hazreti Ali, Ebû Zer'i gördü. Garip olduğunu anlayarak alıp evine götürdü. Halinden bir şey sormadığı gibi Hazreti Ebû Zer de sırrını açmadı. Sabah olunca tekrar Kâ'be'ye gitti. Akşama kadar dolaştığı halde hiçbir ipucu elde edemedi. Eski oturduğu köşeye gelip oturdu. Hazreti Ali, o gece yine oradan geçerken, Ebû Zer'i görünce (Bu biçare hâlâ evini öğrenememiş) diyerek tekrar evine götürdü. Sabahleyin yine Beytullaha gitti, sonra oturduğu köşeye çekildi. Hazreti Ali tekrar evine davet edip götürdü. Nereden ve niçin geldiğini sordu. Ebû Zer hazretleri de, (Eğer bana doğru bilgi vereceğine kat'î söz verirsen, söylerim dedi. Hazreti Ali söyle halini kimseye açmam deyince Ebû Zer Gıfârî işittim ki, burada bir Peygamber çıkmış, onunla

görüşmek ve ona kavuşmak için buraya geldim. Hazreti Ali sen doğruyu buldun, akıllılık ettin. Şimdi ben o zâtın yanına gidiyorum. Beni takip et benim girdiğim eve sen de peşimden gir dedi. Ebû Zer Gıfâ'ri, Hazreti Ali'yi takip edip, onunla birlikte Peygamberimizin (aleyhisselâm) mübârek yüzünü görmekle şereflendi. Ve hemen "Esselâmü aleyküm" diyerek selâm verdi. Bu selâm İslâm'da verilen ilk selâm ve Ebû Zer Gıfârî de ilk selâmlayan kimse oldu. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) selâmına cevap verip, "Allahın rahmeti üzerine olsun" buyurdu. Peygamberimiz (aleyhisselâm), "Sen kimsin?" diye sorunca ben Gıfâr kabilesindenim dedi. "Ne zamandan beri buradasın?" buyurdu. Üç gün üç geceden beri buradayım. "Seni kim doyurdu?" buyurunca Zemzem'den başka bir yiyecek, içecek bulamadım. Zemzemi içtikçe hiç açlık ve susuzluk duymadım, dedi. Peygamberimiz (aleyhisselâm), "Zemzem mübârektir. Aç olanı doyurur." buyurdu. Bundan sonra Ebû Zer Gıfârî, Peygamberimize (aleyhisselâm) bana İslâmı bildir dedi. Peygamberimiz (aleyhisselâm) Ona Kelime-i şehâdeti okudu o da söyleyip, müslüman oldu. O ilk müslüman olanların beşincisidir.

Ebû Zer Gıfârî hazretleri müslüman olduktan sonra Kâ'be yanına gidip, yüksek sesle, "Eşhedü enlâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlullah" dedi. Bunu işiten müşrikler hemen üzerine hücum ettiler. Taş sopa ve kemik parçaları vurarak öyle dövdüler ki, kanlar içinde kaldı. Bu hâli gören Hazreti Abbas bırakın bu adamı öldüreceksiniz! O sizin ticâret kervanınızın geçtiği yol üzerinde oturan bir kabiledendir. Bir daha oradan nasıl geçeceksiniz dedi. Ebû Zer hazretlerini müşriklerin elinden kurtardı. Müslüman olmakla şereflenmenin verdiği şevkle öylesine seviniyor ve coşuyordu ki, ertesi gün gene Kâ'be'nin yanında Kelime-i şehâdeti yüksek sesle bağıra bağıra söyledi. Bu sefer de üzerine hücum eden müşrikler yere yıkılıncaya kadar dövdüler. Yine Hazreti Abbas yetişip, ellerinden kurtardı.

Ebû Zer Gıfârî hazretlerine Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) kendi memleketine dönmesini ve orada İslâmiyeti yaymasını emir buyurdu. Ebû Zer Gıfârî bu emir üzerine kendi kabilesi arasına dönüp onlara İslâmiyeti anlatmaya başladı. Hicrete kadar bu hizmete devam etti. Birgün kabilesine Allahın bir olduğunu, Muhammed aleyhisselâmın onun Resûlü olduğunu ve bildirdiklerinin hak olduğunu anlattı. Sonra da tapmakta oldukları putların bâtıl boş ve mânâsız olduğunu söylemişti. Kendisini dinleyen kalabalıktan bir kısmı, "olamaz" diye bağrışmaya başladılar. Bu sırada kabilenin reîsi Haffaf bağıranları susturdu ve durun dinleyelim bakalım ne anlatacak dedi. Bunun üzerine Ebû Zer hazretleri şöyle devam etti. Ben müslüman olmadan önce bir gün Nûhem putunun yanına gidip, önüne süt koymuştum. Bir de baktım ki, bir köpek yaklaşıp, sütü içiverdi. Sonra da putun üzerine pisledi. Görüyorsunuz ki, put köpeğin üzerini kirletmesine manî olacak güçte bile olmayan bir taş! İşte sizin taptığınız şey! dedi. Köpeğin bile hakaret ettiği puta tapmak hoşunuza gidiyorsa buna çok şaşılır, işte sizin taptığınız budur, dedi. Herkes başını eğmiş duruyordu. İçlerinden biri, peki senin bahsettiğin Peygamber (aleyhisselâm) neyi bildiriyor. Onun doğru söylediğini nasıl anladın, dedi. Bunun üzerine Ebû Zer hazretleri yüksek sesle kalabalığa şöyle hitap etti. O, Allahın bir olduğunu, Ondan başka ilâh olmadığını, herşeyi yaratan ve herşeyin mâliki, sahibi olduğunu bildiriyor... İnsanları Allah'a îmân etmeye çağırıyor. İyiliğe, güzel ahlâka ve yardımlaşmaya davet ediyor. Kız çocuklarını diri diri gömmenin ve yaptığınız diğer her türlü kötülüğün, haksızlığın, zulmün, çirkinliğini ve bunlardan sakınmayı bildiriyor, dedi. Ebû Zer Gıfârî hazretleri İslâmiyeti uzun uzun açıkladı. Kabilesinin içinde bulunduğu sapıklığı bir bir sayıp, bunların zararlarını ve çirkinliğini gayet açık bir şekilde anlattı. Onu dinleyenler arasında başta kabile reîsi Haffaf, kendi kardeşi Üneys olmak üzere çoğu müslüman oldu. Diğerleri ise daha sonra Peygamberimizi görerek müslümanlığı kabûl ettiler.

Ebû Zer Gıfârî hazretleri bu hizmetleri yaptığı sırada, İslâmiyet Mekke'de ve civarında oldukça yayılmıştı. Müşriklerin zulmü de o derece artmış, İslâm uğrunda kanlar dökülmüş, ilk şehîdler verilmişti. İki defa Habeşistan'a, daha sonra Medine-i Münevvere'ye hicret yapıldı. Ebû Zer hazretleri de Medine'ye hicret etti. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) hicretten sonra Eshâb-ı kiram arasında kurduğu kardeşlikte Ebû Zer hazretlerini de Münzir bin Amr hazretleri ile kardeş yaptı. Daha sonra İslâmı anlatması için tekrar kabilesi arasına gönderildi. Ebû Zer Gıfârî hazretleri hicretten sonra da kabilesi arasında İslâmı yayma hizmetinde bulunduğu için Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında bulunamadı. Daha sonra O da Medine'ye gitti.

Ebû Zer Gıfârî (radıyallahü anh), Hendek savaşından sonra Medine'ye yerleşti. Bundan sonra Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) yanından ayrılmadı. Önce Resûlullahın (aleyhisselâm) hizmetini görür sonra da mescide gider başka bir işle meşgûl olmazdı. Peygamberimizin (aleyhisselâm) evinden bir fert gibi oldu. Her hareketinde ve her işinde Resûlullaha (aleyhisselâm) tâbi oldu. Bütün zamanını dîni

öğrenmeye ayırdı. İlim öğrenmek husûsunda büyük gayret sahibi idi. Herşeyi Peygamberimize (aleyhisselâm) sorardı. Îmân, ihsân, emir ve nehiy husûsunda, Kadir gecesi ve daha birçok husûsların esrârını, izahını, namaza dair ince husûsları ve nice şeyleri Resûlullaha bizzat sorarak öğrenmiştir. Resûl-i Ekrem efendimiz de Ebû Zer'i çok sever ona husûsî iltifât buyururdu. Çok zaman gece geç vakte kadar Resûlullahın (aleyhisselâm) huzûrunda kalırdı. Peygamberimizin (aleyhisselâm) mahremi, sır dostu idi. Onunla mahrem meseleleri konuşurdu. Ebâ Zer hazretleri ayrıca Peygamberimizin (aleyhisselâm) mübârek elini öpmek se'âdetine kavuşmuştur. Kendisi şöyle anlatmıştır: "Resûl-i Ekrem ile ne zaman karşılaşsak müsafeha ederdik. Hatta bir gün beni aramış ben yoktum. Aradığını duyunca hemen huzûruna gittim. Çok neşeli oturuyor idi. Kucaklaştık."

Ebû Zer, Resûlullah (aleyhisselâm) efendimize bi'at ederken (Hak teâlânın yolunda hiçbir kötüleyicinin kötülemesine aldanmıyacağına, ne kadar acı olursa olsun dâima doğru sözlü olacağına) söz vermişti. Ömrünün sonuna kadar hep böyle kaldı. Bu husûsta Resûlullah efendimiz, "Dünyaya Ebû Zer'den daha sadık kimse gelmedi" buyurmuşlardır. Resûlullaha (aleyhisselâm) anlatılamayacak derecede muhabbeti ve bağlılığı vardı. Bir defasında şöyle demiştir: (Yâ Resûlallah benim kalbim yalnız Allahü teâlânın ve sizin muhabbetinizle doludur. Bu muhabbet o derecede ki insanın kalbi ancak bu kadar muhabbetle dolu olur.)

İki ilim denizinin birleştiği nokta ve ilmin kapısı olarak vasıflandırılan Hazreti Ali, "Ebû Zer ilimde bir deryadır, insanların anlamaktan âciz olduğu çok ilmi biliyordu. Sonra ilmin üzerini kırba bağlar gibi bağlayıp, ondan hiç sızdırıp zayi etmemiştir." buyurdu. Hazreti Ömer, "Ebû Zer'in ilmi çok yüksektir." buyurdu. Abdullah İbn-i Mes'ûd (radıyallahü anh) da onun ilim husûsunda bu ümmetin en ileri gelenlerinden olduğunu bildirmiştir. O, Resûlullahın (aleyhisselâm) zamanında dinde fetvâ verenlerden biri idi.

Tebük muharebesinde Ebû Zer Gıfârî hazretlerinin devesi pek zayıf ve dayanıksız olduğu için geride kalmıştı. Yolun ortasında devesi çöküp kalınca, devesinden indi. Eşyasını sırtına yükleyerek orduya yetişti. Yalnız başına tenha bir yere oturdu. Peygamberimiz (aleyhisselâm), Hazreti Ebû Zer'i böyle tenhada görünce "Allahü teâlâ, yalnız başına yürüyen, yalnız başına vefât edecek olan ve yalnız başına haşr olunacak olan Ebû Zer'e rahmet eylesin" buyurmuşlardır.

Mekke'nin fethine de kendi kabilesinin sancağını taşıyarak katılmıştır.

Ebû Zer (radıyallahü anh) dünyâya hiç değer vermezdi. Son derece kanaatkar, fakîr ve yalnız yaşardı. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) bu sebeble ona "Mesîh-ül-islâm" lakabını vermişti. Peygamberimize (aleyhisselâm) tam bağlanıp, O'nun sevip, beğendiğini seven, Onun sevmediğini ve beğenmediğini sevmeyen Ebû Zer (radıyallahü anh); Resûlullahın vefâtında da yanında bulunmuştur. Peygamberimizin (aleyhisselâm) vefâtından sonra bir köşeye çekilip, son derece mahzûn ve yalnız yaşadı. Hazreti Ebû Bekir'in halifeliği devrinde de böyle yaşayıp, O'nun vefâtından sonra Şam'a gitti. Oraya yerleşti.

Hazreti Osman'ın halifeliğine kadar orada kaldı. Sonra Medine-i Münevvereye geldi. Şam halkına din bilgilerini öğretmekle meşgûl oldu. Şüphelilerden ve haramlardan son derece sakınırdı. Evinde bir günlük nafakasından fazlasını bulundurmaz, hep fakîrlere dağıtırdı. Hatta Şam'da bulundukları sırada bir gün Şam vâlisi tecrübe etmek için onbin dirhem altın göndermişti. Ebû Zer hazretleri altınları hemen fakîrlere dağıttı. Yanında tek altın bile saklamadı. Ertesi gün vâlinin hizmetçisi gelip, (Aman efendim, dün sana getirdiğim altınlar meğerse başkasına gidecekmiş. Yanlışlıkla sana getirmişim), deyince, Ebû Zer (radıyallahü anh), "Oğlum, onları fakîrlere dağıttım. Sen vâliden iki-üç gün mühlet iste, ben bu parayı hazırlarım, iade ederiz" dedi. Vâlinin adamı durumu vâliye anlattı. Vâli Ebû Zer'in (radıyallahü anh) doğru sözlü olduğunu anladı. Fakat oranın zenginleri Ebû Zer'în (radıyallahü anh) bu durumunu beğenmediler. Oradan gitmesi için Hazreti Osman'a mektûb ile bildirdiler. Böylece Medine-i Münevvere'ye davet edildi. Hazreti Osman, Şam halkının kendisinden şikâyet sebebini sordu. Ebû Zer de hâdiseyi olduğu gibi anlattı. Bunun üzerine Hazreti Osman (Yâ Ebâ Zer, halkı zühd yoluna zorla sokmak imkânsızdır. Benim vazîfem, onlar arasında Hak teâlâ hazretlerinin emriyle hükmetmek ve onları çalışma, iktisat tarafına teşvik eylemektir.) buyurdu. Sonra Ebû Zer (radıyallahü anh) Resûlullah bana "Binalar Seldağı'na ulaştığı zaman, sen Medine'den ayrıl." diye emretmişlerdi, izin verirseniz, ben Medine'den gideyim dedi. Hazreti Osman müsâde buyurdular ve bir deve sürüsü ile, iki köle verdiler. Yetecek miktarda yiyecek ve hediyeler ile Medine-i Münevvere yakınlarındaki (Rebeze) adındaki köye gitmesini söylediler. Ailesi de Şam'dan buraya gönderildi. Ebû Zer Gıfârî (radıyallahü anh) buraya bir mescit yaptırdı. Vefât edinceye

kadar, gelenlere İslâm dinini öğretti. Hadîs-i şerîfler rivâyet eyledi. Kalan ömrünü burada geçirdi ve orada da vefât etti. Vefâtı pek garip oldu. Hanımı ona bir elbise aradığında bana elbise değil kefen lâzımdır deyip, Resûlullahın (aleyhisselâm) kendisine nasıl vefât edeceğini söylediğini bildirdi: "İyi bir haber var, yakında Resûlullaha kavuşacağım" ve "Ey ölüm çabuk gel rûhum Rabbime kavuşmak sevgisiyle çırpınıyor" dedi. Hasta olduğu bir gün kızı veya hanımına dönüp, "Dışarıdan gelen olup olmadığını" sordu. Dışarı çıkıp baktıklarında bir şey görünmediğini bildirdiler. Bunun üzerine "Vefât zamanım henüz gelmedi. Şimdi siz bir koyun kesip hazırlayın. Cenâzemde sâlih bir topluluk bulunacak. Onlara ikram edersiniz. Yemeden gitmemelerini benim tenbîh ettiğimi söylersiniz" buyurdu. Arzusu yerine getirildi. Tekrar kızına veya hanımına dışarı çıkıp gelenlerin olup, olmadığına bakmasını isteyince, dışarı çıktılar. Uzaktan bir topluluğun gelmekte olduğunu görünce içeri girip haberi verdiler. Bunun üzerine kendisinin kıbleye karşı çevrilmesini istedi. Kıbleye döndükten sonra Hazreti Ebû Zer, "Bismillahi ve billahi ve alâ milleti Resûlullah" diyerek rûhunu Hak teâlâya teslim etti. Gelen misâfirler karşılanıp Ebû Zer Gıfârî'nin (radıyallahü anh) vefât ettiği bildirildi. Bunlar, "Böyle mübârek bir zâtın cenâzesinde bulunmak, Allahü teâlânın bize husûsi bir kerem ve lütfudur." diyerek, Ebû Zer'i (radıyallahü anh) gasl, techîz ve tekfîn edip namazını kıldılar ve defn ettiler. Tam gitmek üzereyken, Ebû Zer Gıfârî (radıyallahü anh) size selâm etti. Yemek yemeden gitmemenizi tenbîh eyledi diye bildirilince, hepsi oturup yemek yediler. Sonra durumu gidip halifeye bildirdiler. Ebû Zer (radıyallahü anh) vefât ettiğinde bir evi, üç koyunu ve birkaç keçisinden başka malı yoktu.

Abdullah İbn-i Mes'ûd, Ebû Zer'in vefâtını işitince, Resûlullah (aleyhisselâm), "Ebû Zer yalnız, vefât eder ve yalnız haşr olunur" buyurmuştu, diyerek ağladı. Hazreti Osman, Ebû Zer'e çok acıdı. Onun kızını kendi evlâtları arasına aldı. Ona fevkalâde yakınlık gösterdi.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) Ebû Zer hazretleri hakkında buyurdu ki: "Benim ümmetimde Ebû Zer, Meryem oğlu Îsâ'nın zühdüne sahiptir. Bu fıtrat üzere yaratılmıştır."

"Îsâ aleyhisselâmın tevâzu'una bakmak kendisini mesrûr eden kimse, Ebû Zer'e nazar eylesin."

"Ebû Zer'den daha sâdık bir söz (lehçe) ne yeryüzü tanımıştır, ne de bir yeşillik üzerine gölge salmıştır. Yani onun gibi doğru sözlü bir kimse dünyâya gelmiş değildir."

Ebû Zer Gıfârî (radıyallahü anh), Peygamberimizden (aleyhisselâm) bizzat işiterek, ikiyüzseksenbir hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Kendisinden Enes bin Mâlik, İbn-i Abbas, Hâlid bin Vehban, Zeyd bin Vehb, Hurşe bin Hurr, Cübeyr bin Nüfeyr, Ahnef bin Kays, Abdullah bin Samit, Amr bin Meymûn ve daha çok sayıda hadîs âlimi, hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Ondan rivâyet edilen bu hadîs-i şerîfler Kütüb-i sitte denilen meşhûr altı hadîs kitabında yer almıştır.

Ebû Zer'in (radıyallahü anh) rivâyet ettiği bir hadîs-i kudsî şöyledir:

(Mânâsı Allahü teâlâdan, sözleri Peygamberimizden olan hadîs-i şeriflere hadîs-i kudsî denir.)

Allahü tebâreke ve teâlâ hazretleri buyurdu ki: "Ey kullarım! Şüphesiz zulmü kendime haram kıldım. Yani zulümden münezzehim. Bunu size de haram kıldım. Sakın kimseye zulüm etmeyin. Ey kullarım! Hepiniz, dalâlet, sapıklık üzere yaratıldınız. Yani din bilgilerini bilmiyordunuz. Ancak sizden hak yoluna hidâyet ve îmân etmeğe muvaffak eylediğim kimseler hidâyete kavuştu, dalâletten kurtuldu. Benden hidâyet isteyiniz, sizi hidâyete kavuşturayım."

"Ey benim kullarım, hepiniz açtınız. Fadl ve keremimle sizleri yedirip içirip doyurdum. Benden yiyecek içecek talep ediniz ki, size bunun sebeplerini ve yolunu kolaylaştırayım."

"Ey benim kullarım hepiniz çıplaktınız, hepinizi ben giydirdim. Benden giyecek talep ediniz ki sizi giydireyim."

"Ey benim kullarım! Siz gece-gündüz kast ile hata edersiniz. Ben ise şirkden başka bütün günahları affediciyim. Bana istiğfar ediniz ki sizi mağfiret edeyim."

"Ey benim kullarım! Şüphesiz siz bana hiç bir zarar veremezsiniz ve bana hiç bir faide sağlayamazsınız. Ben bunlardan münezzeh ve müberrâyım. Ben ganiyy-i mutlakım siz de fakîr-i mutlaksınız."

"Ey benim kullarım! Eğer sizin öncekileriniz ve sonrakileriniz, insanlarınız, cinleriniz, takvânın en yüksek derecesinde olsa, benim mülkümde zerrece artış olmaz. Zühd ve takvânızın fâidesi yine sizedir."

"Ey benim kullarım! Sizin öncekileriniz ve sonrakileriniz insan ve cinleriniz, yani hepiniz en âsî bir kimse gibi hep, isyankâr ve günahkâr olsanız, benim mülkümden zerre eksilmez. Bunların zararı, ziyanı size ulaşır."

“Ey kullarım! Öncekileriniz ve sonrakileriniz, insanlarınız ve cinleriniz, yeryüzünde biryerde el kaldırıp benden isterseniz, (Ben de dilersem), her istediğinizi veririm. Böylece benim mülkümden bir şey eksilmiş olmaz, iğne denize daldırıldığı zaman iğne denizden birşey eksiltir mi? Ucunda kıymetsiz bir yaşlık kalır.”

“Ey kullarım! Sizin amel ve ibadetlerinizi, her işinizi, ilmi ezelîm ve hafaza meleklerim ile zapt ve hıfz ederim. Sonra işlerinizin karşılığını âhirette noksansız veririm. İşte bu şekilde her kim bir hayır işlerse, bana hamd ü sena eylesin. Bu da benim ihsânımdır. Bundan başka iş işleyenler de beni değil, kendi nefislerini kötülesinler. Zira kötülük işleyenler, irâde-i cüz’iyyeleri ile kendi nefslerine uyarak günah işliyorlar.”

Hazreti Ebû Zer’in rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bir kısmı da şunlardır:

“Akıllı olan kimse zamanını üçe bölmeli, bir kısmını ibâdetle, bir kısmını nefis muhâsebesi ile diğerini de öbür işlerini yapmakla geçirmelidir.”

“Nerede olursan ol, takvâ üzerine bulun, Allahtan kork.”

“Eğer iyilik yapmaya gücün yetmiyorsa, hiç olmazsa kötülük etme bu da nefsin için verilmiş bir sadakadır.”

Ebû Zer hazretleri buyurdu ki:

“Günün deven gibidir. Başını tutarsan, yahut bağlarsan, bedeni sana tâbi olur. Yani sabahleyin tâat, ibâdet ve bir hayır işlersen, günün sonu da öyle gelir.”

“Şüphesiz malının iki ortağı vardır. Biri semâvî âfetler, diğeri de vârisler. Şu hâlde eğer malından nasîbi enaz olan kimse olmak istemiyorsan ve buna gücün yetiyorsa, Allahü teâlâ’nın yolunda sarf et.”

“Bir günlük nafakaya râzı ol. Hayırlı işleri kaçırmaktan kork ve sakın. Dünyan oruç, iftarın ölüm olsun.”

“Fakr yani, ihtiyâç hali benim için zenginlikten ve hastalık da sıhhatli olmaktan daha sevgilidir.” Bu söz yüksek derecelerini göstermektedir.

“İnsan ne kadar dünyâ malı toplarsa o kadar dünyâya düşkün olur.”

“Yalnızlık kötü arkadaşla bulunmaktan iyidir, iyi arkadaşla beraber olmak da yalnızlıkdan iyidir.”

“En garîb ve en çok muhtaç olduğun gün, kabre konduğun gündür.”

Süfyân-ı Sevrî şöyle anlatmıştır: Ebû Zer Gıfârî hazretleri bir gün Kâ’be’de ayağa kalkıp, ey kardeşlerim geliniz toplanınız! Bu şefkatli kardeşinizin nasihâtlarını dinleyiniz, diye bağırdı. Bunun üzerine insanlar yanına gelip, etrâfına halka oldular ve Onu dinlemeye başladılar. Sözüne şöyle başladı: “Sizden biriniz bir yolculuğa çıkarken hazırlık yapıp azığını yanına alır değil mi? Gideceği yere sağ sâlim varmak için tedbirler alır değil mi? Evet dediler. Sonra şöyle devam etti; Siz öyle bir yolculuğa çıkacaksınız ki, bu yolculuk çok zor ve çok uzundur. Bu yolculuk âhiret yolculuğudur. Bu çetin yolculukta size lâzım olacak ve sizi kurtaracak olan azığı hazırlayınız! Dinleyenler dediler ki, o azık nedir? Buna da şöyle cevap verdi:

Kabrin azâbından ve dehşetinden kurtulmak için gecenin karanlığında namaz kılınız. Mahşer günü güneşin şiddetli sıcağından kurtulmak için oruç tutunuz. Kıyâmet gününün çetin zorluklarından kurtulmak için mallarınızdan (zekât) sadaka veriniz. Haccı yapınız. Hayır söyleyip, kötü sözlerden sakınınız. Kıyâmetde her sözünüzden hesaba çekilirsiniz. Dünyayı, ahireti kazanacak bir yer olarak değerlendiriniz. Helâl olan şeyleri arayınız. Mallarınızı üçe ayırıp, bir kısmı ile çoluk çocuğunuza helâl yiyecek temin ediniz, bir kısmını sadaka olarak veriniz, diğer kısmını da size faydalı olan şeylere harcayınız.” Bunları söyledikten sonra daha yüksek bir sesle: “Ey insanlar peşinden yetişilmeyen bir hırs sizi mahvediyor...” dedi.

Ebû Zer Gıfârî (radıyallahü anh) şöyle anlatmıştır: “Bir gün mescide girdim. Resûlullah (aleyhisselâm) yalnız oturuyordu. Ben de yanına oturdum, buyurdu ki: “Yâ Ebâ Zer, mescide girince iki rekât namaz (tahıyyet-ül-mescid) kılmak gerekir. Kalk kıl.” Kalktım iki rekât tahıyyet-ül-mescid namazını kıldım sonra yine Resûlullahın yanına varıp oturdum. Dedim ki, Yâ Resûlallah (aleyhisselâm) Bana namaz kılmayı emir buyurdunuz. Bu namaz nedir? “Azı ve çoğu Allahü teâlânın koyduğu bir ibâdettir.” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah hangi amel daha efdaldir. “Allahü teâlâya îmân etmek ve onun yolunda cihad yapmak.” buyurdu. Yine dedim ki, Yâ Resûlallah îmân bakımından en kâmil mü’min hangisidir? “Ahlâkı en güzel olanıdır.” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah mü’minlerin en emîni kimdir? “İnsanlara elinden ve dilinden zarar gelmeyen kimsedir.” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah en efdâl hicret hangisidir? “Günahlardan uzaklaşmaktır.” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah en efdal

namaz hangsidir? “Duâsı fazla olan namazdır.” buyurdu. Yâ Resûlallah, oruç nedir? dedim. “Ecrini, mükâfatını bizzat Allahü teâlânın katkat vereceği bir farzdır (ibâdettir).” buyurdu. Yâ Resûlallah hangi cihad daha efdaldir? dedim. “Mal ve canı ile yapılan cihadtır” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah hangi köleyi azat etmek daha efdaldir?

“Madden ve manen kıymetli olanı” buyurdu. Sadakanın en efdali hangisidir? Yâ Resûlallah dedim. “Az da olsa fakîrin gönlünü almak için verilendir.” buyurdu. Dedim ki, Yâ Resûlallah, Allahü teâlânın indirdiği âyetler içinde en faziletlisi hangisidir? “Âyet-el-kürsî’dir.” buyurdu.

Ebû Zer hazretleri devam ederek, Peygamber efendimize (aleyhisselâm) Peygamberler ve onlara gönderilen kitaplar hakkında da suâller sorup aldıktan sonra, Sözüne şöyle devam etmiştir. Yâ Resûlallah bana nasîhat et dedim. “Sana Allah’tan korkmayı tavsiye ederim, işin başı budur.” Yâ Resûlallah biraz daha dedim. “Sana Kur’ân-ı kerîmi okumayı tavsiye ederim. O senin için yeryüzünde nûr, gökte meleklerin övgüsüdür” buyurdu. Biraz daha dedim. “Çok gülmeyi terk et, çok gülmek kalbi öldürür, yüzün nûrunu giderir.” buyurdu. Biraz daha nasîhat buyur, Yâ Resûlallah dedim. “Susmayı tercih et sadece hayır söyle, bu şeytanı senden uzaklaştırır dîne uymakta sana yardımcı olur.” buyurdu. Biraz daha Yâ Resûlallah dedim. “Cihad et, çünkü cihad ümmetimin zühdüdür.” buyurdu. Biraz daha dedim. “Miskinleri (fakîrleri) sev, onlarla bulun.”buyurdu. Biraz daha Yâ Resûlallah dedim. “Kendinden aşağı olanlara bak, senden üstün olanlara bakma, çünkü içinde bulunduğun hal senin için ni’mettir” buyurdu. Biraz daha Yâ Resûlallah dedim. “Akrabanı ziyâret et, onlar seni ziyâret etmeseler de.” buyurdu. Biraz daha Yâ Resûlallah dedim. “Allahü teâlâya itaat et, kınayanların kınamasına aldırma” buyurdu. Biraz daha nasîhat et, Yâ Resûlallah dedim. “Acı da olsa Hakkı söyle” buyurdu. Biraz daha istedim. Sonra da elini göğsüme koydu ve şöyle buyurdu: “Tedbir almak gibi akıllılık yoktur. Haramlardan el çekmek gibi vera yoktur. Güzel ahlâk gibi de soyluluk yoktur.”

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-1, sh. 156

2) Tabakât-ı İbn-i Sa’d cild-1, sh. 219, cild-2, sh. 354

3) El-A’lâm cild-2, sh. 140

4) Tehzîb-üt-tehzîb cild-1 2, sh. 90

5) El-İsâbe cild-4, sh. 62

6) El-İstiâb cild-4, sh. 61 (İsâbe kenarında)

7) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 1002

8) Eshâb-ı Kirâm sh. 331

9) Şezerât-üz-Zeheb cild-2, sh. 39

10) Câmi’u kerâmât-il evliyâ cild-2, sh. 83

11) Tezkiret-ül-Huffâz cild-1, sh. 17

12) Kâmûs-ul-A’lâm cild-2, sh. 716

13) Sahîh-i Buhârî, fedâil-ül-eshâb 11, Menâkıb-ul-ensâr 33

14) Sahîh-i Müslim Fedâil-ul-eshâb 132

15) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-5, sh. 155